

**Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond**

Eesti tuleviku heaks

NOAROOTSI VALLA TERVISEPROFIIL

2010

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. ÜLDANDMED	5
1.1. PINDALA.....	5
1.2. ASUSTUSTIHEDUS	5
1.3. KOHALIKU OMAVALITSUSE EELARVETULUD ÜHE ELANIKU KOHTA	6
1.4. LAEKUNUD TULUMAKS ÜHE ELANIKU KOHTA	6
1.5. RAHVASTIK	7
1.5.1. Aasta keskmine rahvaarv.....	7
1.5.1. Rahvastiku soo ja vanuse jaotus.....	8
1.6. ELUSSÜNDIDE ARV	9
1.7. SURMAJUHTUDE ARV	10
1.8. LOOMULIKU IIBE KORDAJA	10
1.9. DEMOGRAAFILINE TÖÖTURUSURVEINDEKS	11
1.10. RAHVASTIKU TERVISESEISUND	12
1.10.1. SUREMUSKORDAJA VERERINGEELUNDITE HAIGUSTESSE	12
1.10.2. SUREMUSKORDAJA PAHALOOMULISTESE KASVAJATESSE	12
1.10.3. SUREMUSKORDAJA VÄLISPÕHJUSTESSE.....	13
2. SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDSED VÕIMALUSED	14
2.1. TÖÖTURU SITUATSIOON	14
2.1.1. Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted.....	14
2.1.2. Keskmine brutotulu	15
2.1.3. Ülalpeetavate määr.....	15
2.1.4. Registreeritud töötuse määr	16
2.2. TOIMETULEK.....	16
2.2.1. RAVIKINDLUSTUSEGA KAETUD	16
2.2.2. TÖÖVÕIMETUSPENSIONÄRIDE OSAKAAL KOGU TÖÖEALISEST ELANIKKONNAST	17
2.2.3. PUUETEGA LASTE ARV	17
2.2.4. PUUETEGA TÄISKAVANUTE ARV.....	17
2.2.5. VÄLJA MAKSTUD TOIMETULEKUTOETUSED ÜHE ELANIKU KOHTA.....	18
2.2.6. SOTSIAALTOETUSTE LOETELU JA SAAJATE ARV	18
2.2.7. PAIKKONNAS PAKUTAVAD SOTSIAALTEENUSED	22
2.3.1. KOGUKONNA MOTIVAATORID	23
2.3.2. ELANIKE KAASAMINE	23
2.3.4. NAABRIVALVE PIIRKONDADE ARV	24
3. LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG	24
3.1. LASTE ARV OMAVALITSUSES	24
3.2. LASTELE OHUTU ELU- JA ÕPIKESKKOND.....	24
3.3. LASTE ARV HARIDUSASUTUSTES	26
3.4. KOOLI/ LASTEAIA TERVISETEENUSE OLEMASOLU	26
3.5. KOOLIKOHUSTUSE TÄITMINE	27
3.6. ALAEALISTE KOMISJONIS ARUTATUD ESMAS- JA KORDUVJUHTUDE ARV VANUSE LÕIKES	27
3.7. LASTE JA NOORTEGA TEGELEVAD ASUTUSED	28
3.8. KOHALIKU OMAVALITSUSE POOLNE INITSIAATIV JA TOETUSED TAGAMAKS TEENUSTE KÄTTESAADAVUST.....	28
4. TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND	29
4.1. KESKKONNA MÕJURID	29
4.2. TRANSPORT JA TEEDEVÕRK	30
4.3. LIIKLUSKURITEOD- JA ÕNNETUSED	31
4.4. JALAKÄJA VÕI JALGRATTURIGA JUHTUNUD ÕNNETUSED.....	32
4.5. LIIKLUSÕNNETUSES HUKKUNUTE ARV	32
4.6. TABATUD JOOBES SÕIDUKIJUHTIDE ARV	32
4.7. KOHALIKU OMAVALITSUSE ALKOHOLIPOLIITIKA NING ALKOHOLI MÜÜVAD KAUPLUSED	33
4.8.-4.10. KURITEGUDE ARV 1000 ELANIKU KOHTA	33

4.11. TULEKAHJUS HUKKUNUTE ARV	34
4. 12. TULEKAHJUDE ARV	35
4. 13. HUVITEGEVUSE JA VABA AJA VEETMISE KOHAD	35
5. TERVISLIK ELUVIIS	37
5.1. TERVISLIKU ELUVIISI TOETAVAD ÜRITUSED PAIKKONNAS	37
6. TERVISETEENUSED	37
6.1. Tervishoiuteenused.....	37
KOKKUVÕTE.....	39
KASUTATUD KIRJANDUS:	40
MAKSU- JA TOLLIAMET HTTP://WWW.EMTA.EE [28.10.2010]	40

SISSEJUHATUS

Paikkonna terviseprofiil on arengudokument, mis aitab kaardistada kohalike elanike tervise olukorda ja seda mõjutavaid tegureid.

Terviseprofiili abil saab määratleda paikkonna peamised probleemid, sekkumist nõudvad valdkonnad ja vajalikud tegevused. Teadmine sellest, mis on hästi ja mis halvasti, võimaldab oma edaspidised tegevused suunata õigesse kohta ning kulutada nappe vahendeid targalt ja tulemuslikult.

Terviseprofiili koostamise eesmärgiks on:

- suurendada elanikkonna heaolu,
- tõsta inimeste elukvaliteeti parema tervise kaudu,
- juhtida tähelepanu omavalitsuses tehtavate otsuste tervisemõjudele,
- tagada tervise arendamise temaatika integreerimine omavalitsuse arengukavasse.

Noarootsi valla Terviseprofiil koostati Oktoober – Detsember 2010. Noarootsi vallavolikogu algatas 21.10.2010 otsusega nr. 55 Noarootsi valla tervise edendamise arengukava koostamise, mille koosseisus koostatakse ka terviseprofiil.

Profiili koostamise töörühma kuulusid: Marika Meister - töörühma juht, Tiina Rohi , Alar Uus, Laine Belovas, Aivar Kroon, Tiiu Tulvik, Eve Torim, Tiina Proosväli, Silver Schönberg, Anita Arst, Marite Oidjärv, Ingrid Sieberk, Mart Vahtel, Aivo Hirmo. Profiili koostasid ja indikaatoreid kogusid Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledži üliõpilased Marika Adman ja Madli Mikli.

Profiili koostamisel on lähtunud Tervise Arengu Instituudi väljatöötatud indikaatoritest (www.terviseinfo.ee). Noarootsi valla terviseprofiilis on välja toodud vajalikud indikaatorid, soovituslikudes indikaatoritest on välja toodud üksikud.

1. ÜLDANDMED

1.1. Pindala

Noarootsi vald asub Lääne maakonnas, Eesti mandriosa loodeservas, keskusega Noarootsi poolsaarel Pürksi/Birkase külas, 37 kilomeetri kaugusel maakonna keskusest Haapsalust (talvel jäätee kasutamisel on Pürksist Haapsalusse 7 km) ja 110 km kaugusel pealinnast Tallinnast.

Valla territoorium on 296 km². Vallal on ligikaudu 100 km rannajoont. Valla üldpindalast moodustab 98% ehk 29127 ha mandriosa. Saarte pind on kokku 513 ha, millest suuremad on Osmussaar (Odensholm) 481 ha, Mõisasaar (Hovsgrundet; Rikolgronne) 15 ha, Umpasaar (Hompa) 8,7 ha ja Ulasrahu (Olasaurm) 6,8 ha. Reljeefilt on valla territoorium tasane, mereäärsete kinnistunud liivaluidete, männimetsa ja luitevallide vaheliste ja taguste sooladega. Rannaaladest on suur osa roostunud (just poolsaare osas), kuid on ka kauneid liivarandasid (Telise, Roosta, Uuejõe).

Noarootsi valla territooriumil asuvad jõgedest täielikult või osaliselt Nõva jõgi (üldpikkus 22 km), Riguldi jõgi (pikkus 12 km), Leidissoo peakraav (pikkus 6 km), Höbringi oja, Uuejõe. Jõgedest kolm esimest on avalikult kasutatavate vooluveekogude nimekirjas. Suurematest järvedest asuvad vallas Sutlepa meri (pindala 202 ha), Vööla meri (74 ha), Karjatsi meri (38 ha), Tuksi järv (20 ha), Kudani järv (13 ha), Allikajärv (8 ha). Valla territooriumil on neli riiklikku kaitseala: Nõva ja Osmussaare maastikukaitsealad ning Silma ja Leidissoo looduskaitsealad.

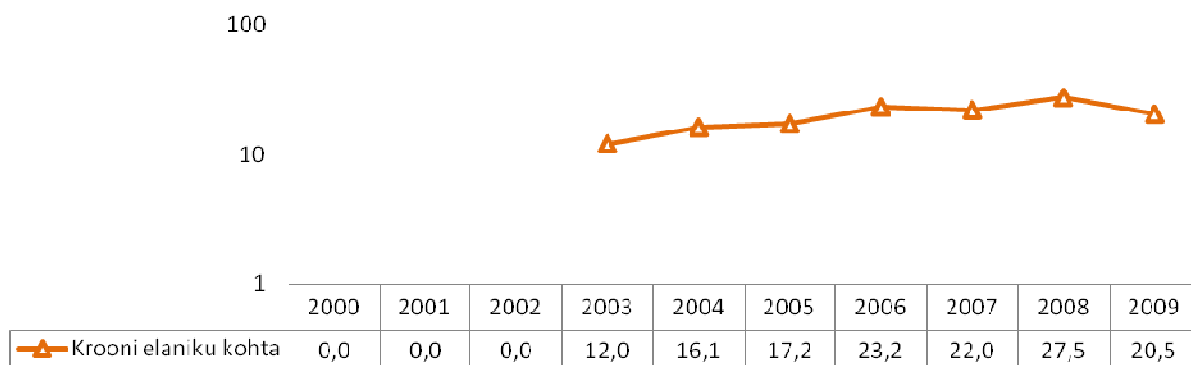
1.2. Asustustihedus

Noarootsi vallas on 23 küla (ametlikud nimed on koos rööpnimedega): Aulepa/Dirslätt, Dirhami/Derhamn, Einbi/Enby, Elbiku/Ölbäck, Hara/Harga, Hosby, Höbringi/ Höbring, Kudani/Gutanäs, Osmussaare/Odensholm, Paslepa/Pasklep, Pürksi/Birkas, Riguldi/Rickul, Rooslepa/Roslep, Saare/Lyckholm, Spithami/Spithamn, Sutlepa/Sutlep, Suur-Nõmmküla/Klottorp, Tahu/Skåtanäs, Telise/Tällnäs, Tuksi/Bergsby, Vanaküla/Gambyn, Väike-Nõmmküla/ Persåker, Österby.

Valla elanike arv - seisuga 01.01.2010 on 895.

Lisaks elab 9 kuud vallas ligi 150 gümnaasiumi ja 30 põhikooli õpilast üle Eesti.

Keskmine rahvastiku tihedus Noarootsi vallas 01.01.2010 a. seisuga oli ~3 inimest km²-l.

1.3. Kohaliku omavalitsuse eelarvetulud ühe elaniku kohta.

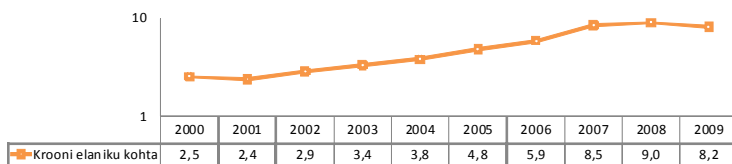
Joonis 1.3. Kohaliku omavalitsuse eelarvetulud (tuhat krooni elaniku kohta). Allikas: Statistikaamet

Kohaliku omavalitsuse eelarvetulud jagatuna kõigi elanikega näitab eelarve suuruse ja elanike arvu suhet.

Graafikust selgub et üleüldine majanduskriis on mõjutanud ka Noarootsi valla eelarvetulusid, mis peale 2008 aastat näitavad langustendentsi.

1.4. Laekunud tulumaks ühe elaniku kohta

Näitaja põhjal saab kirjeldada elanikkonna elatustaset, mis võimaldab omavalitsusel planeerida piirkonna arengut ja investeeringuid.

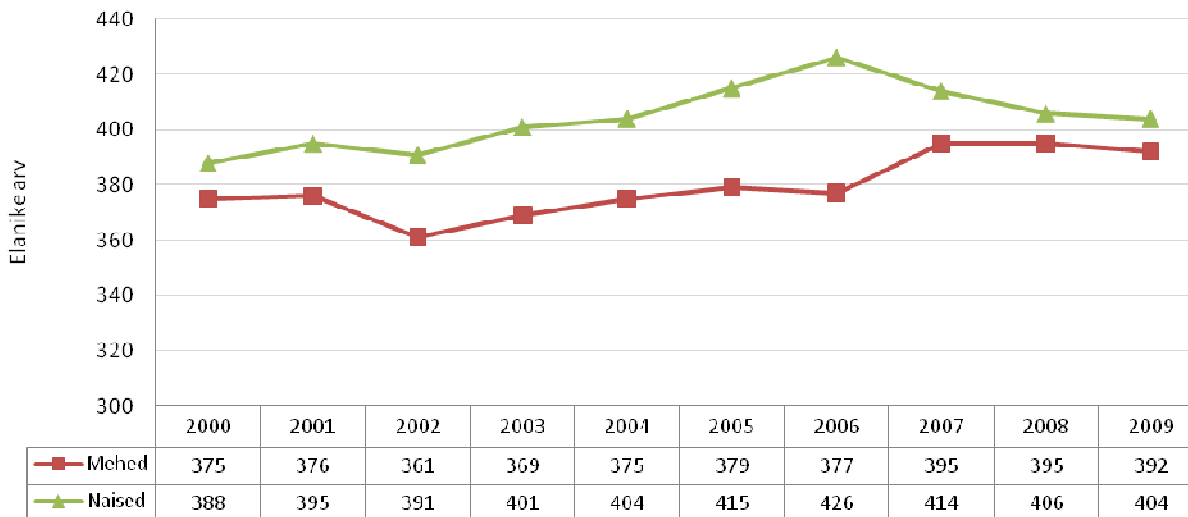
Joonis 1.4. Laekunud tulumaks (tuhat krooni) ühe elaniku kohta. Allikas: Statistikaamet

Tulumaksu laekumise suurenemine kuni 2008. aastani, iseloomustab elanikkonna elatustaseme tõusu. Alates 2009. aastast toimunud tulumaksu langus on tingitud elanikkonna sissetulekute

langusest kui ka üldisest majanduslangusest.

1.5.RAHVASTIK

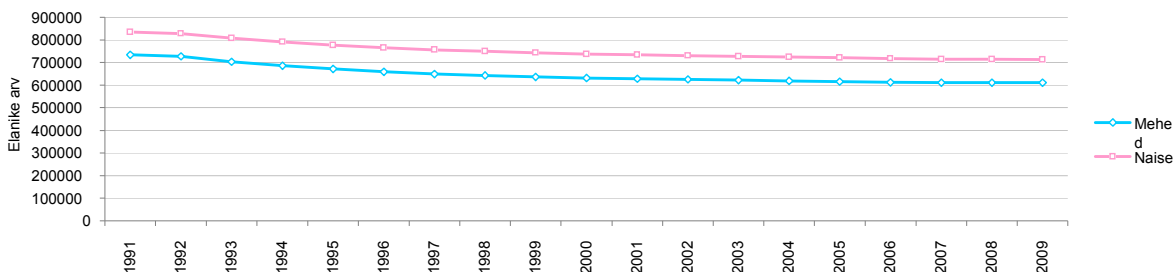
1.5.1.Aasta keskmine rahvaarv

Joonis 1.5.1. Aastakeskmine elanike arv. Allikas: Statistikaamet

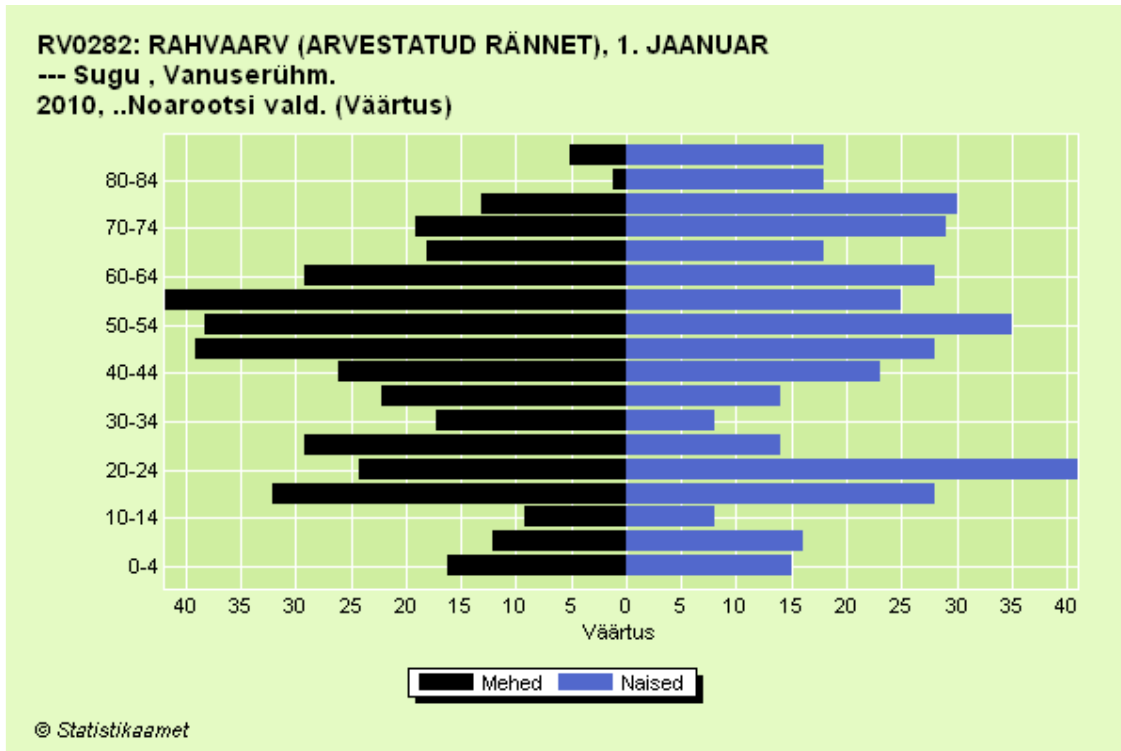
Rahvaarv on Noarootsi vallas püsinud viimasel kümnel aastal suhteliselt stabiilselt 900 inimese ringis.

Võrdluseks Eesti rahvaarvu muutus aastatel 1991- 2009

Võrdluseks: Eesti rahvaarvu muutus aastatel 1991-2009

1.5.1.Rahvastiku soo ja vanuse jaotus

Allikas: Statistikaamet

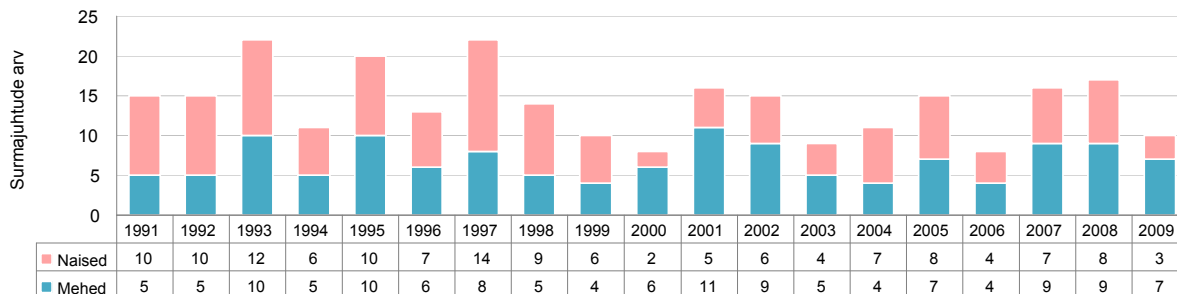
Eesti keskmisega võrreldes on Noarootsi vallas noorte osakaal kahjuks suhteliselt väike, ja muu Eestiga võrreldes, alates 70 eluaastast naiste osakaal tõuseb.

Sündivus on olnud Noarootsi vallas kõige kõrgem 1992 aastal, kus registreeriti 17 sündi, kõige madalam 1998 aastal, kus sündis 2 last (Statistikaamet).

1.7. Surmajuhtude arv

Näitaja võimaldab hinnata suuremat aastate lõikes, andes võimaluse märgata sekkumist vajavaid suundumusi või muutusi.

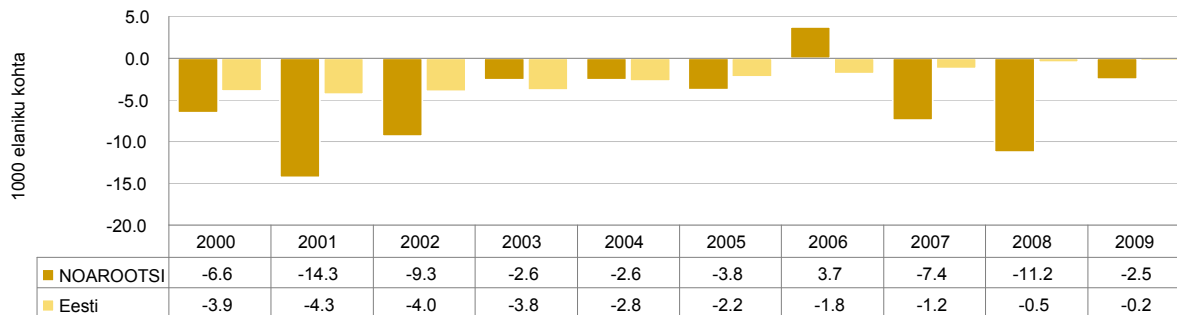
Joonis 1.1

Joonis 1.7. Surmajuhtude arv. Allikas: Statistikaamet

1.8. Loomuliku iibe kordaja

Loomulik iive näitab piirkonna rahvaarvu muutust kindla ajavahemiku (aasta) jooksul, mis moodustub sünni- ja surmajuhtude arvu vahena.

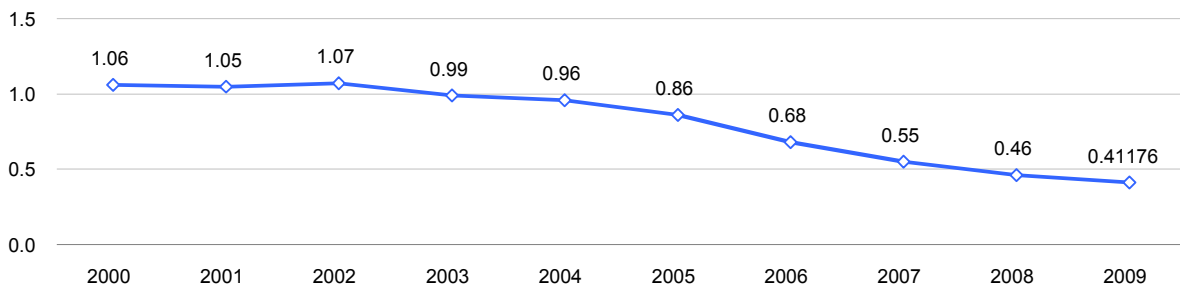
Kahjuks selgub graafikust, et iive on Noarootsis jätkuvalt negatiivne, kuid viimastel aastatel on see nihkunud nullilähedale.

Joonis 1.8. Loomuliku iibe kordaja. Allikas: Statistikaamet

1.9. Demograafiline tööturusurveindeks

Demograafiline tööturusurveindeks on eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5-14-aastased) ja sealt vanuse tõttu potentsiaalselt lahkuvate inimeste (55-64-aastased) suhe.

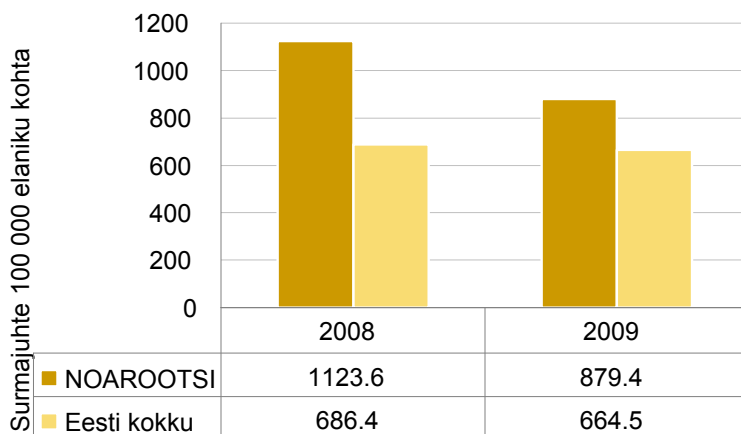
Joonis 1.9. Demograafiline tööturusurveindeks. Allikas: Statistikaamet

Alates 2002. aastast on Noarootsi vallas tööturusurve indeksi näitaja olnud pidevas negatiivses languses, millest lähtub et tööturult lahkub vanaduse tõttu potentsiaalselt rohkem inimesi, kui tööturule siseneb.

1.10. Rahvastiku terviseseisund

1.10.1. Suremuskordaja vereringeelundite haigustesse

Vereringeelundite haigustesse surnud inimeste suhtarv (100 000 elaniku kohta).

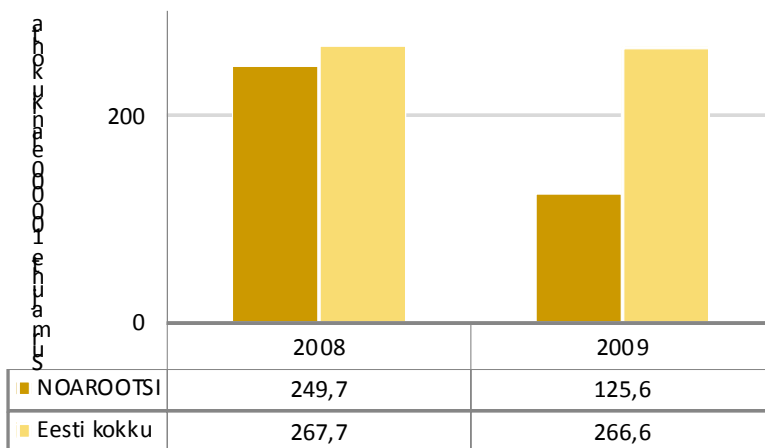

Joonis 1.10.1. Suremuskordaja vereringeelundite haigustesse.

Allikas: Tervise Arengu Instituut

1.10.2. Suremuskordaja pahaloomulistesse kasvajatesse

Pahaloomulistesse kasvajatesse surnud inimeste suhtarv (100 000 elaniku kohta).

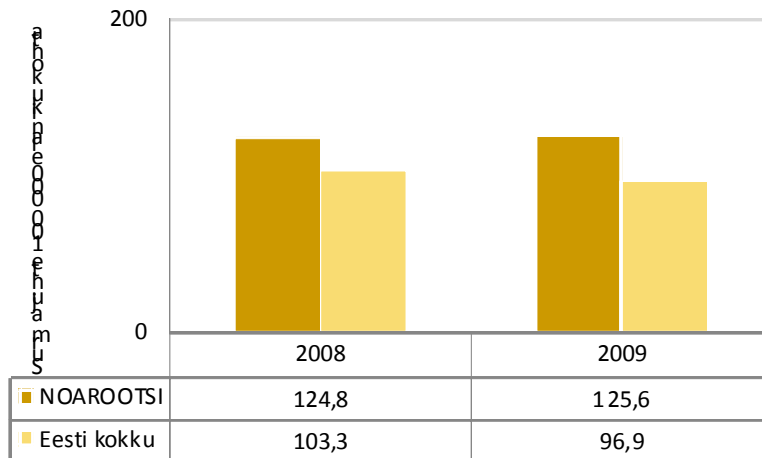

Joonis 1.10.2. Suremuskordaja pahaloomulistesse kasvajatesse.

Allikas: Tervise Arengu Instituut

1.10.3. Suremuskordaja välispõhjustesse

Välispõhjustesse surnud inimeste suhtarv. Välispõhjused on: sõidukiõnnetused, juhuslikud mürgitused, alkoholimürgitus, enesetapp ja rünne, põletused ja tuleõnnetused, uppumine, lämbumine, kukkumised, hammustused, elektri- ja kiirguskahjustused jne.

Joonis 1.10.3. Suremuskordaja välispõhjustesse

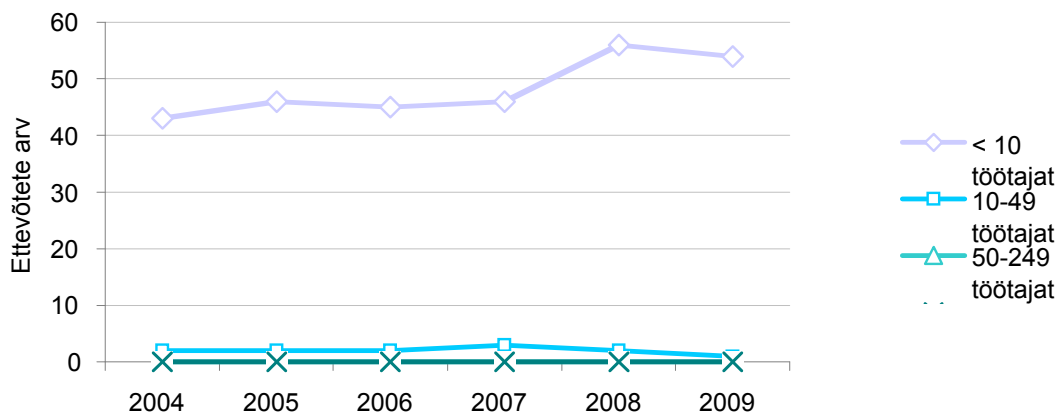
Allikas: Tervise Arengu Instituut

2. SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED

2.1. Tööturu situatsioon

2.1.1. Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted

Näitaja kirjeldab potentsiaalseid töökohti kogukonnas. Ettevõtete arvu kasv näitab, et omavalitsuses on ettevõtluse arenguks piisavalt perspektiivi. Ettevõtte suuruse alusel saab vaadata, kuivõrd on piirkonnas ettevõtlikke inimesi, kes eelistavad ise olla ettevõtjad (suur arv väikese töötajate arvuga ettevõtteid) või eelistavad piirkonna inimesed olla palgatöötajad (väike arv suure töötajate arvuga ettevõtteid).

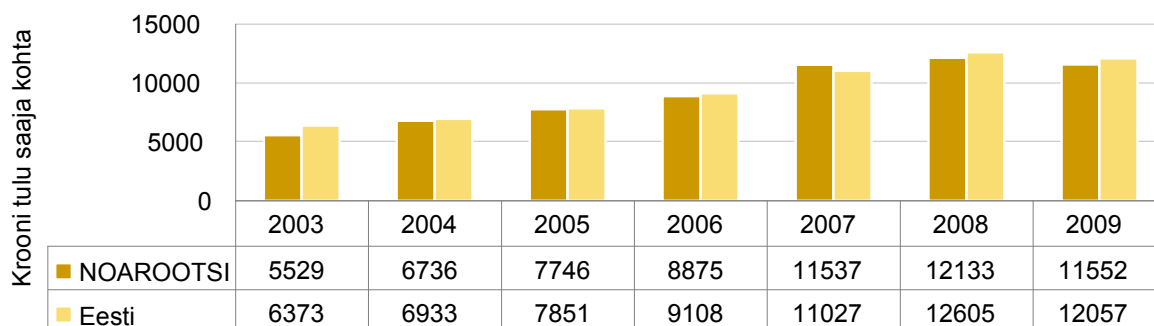

Joonis 2.1.1a. Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted. Allikas: Statistikaamet

Noarootsi vald ei ole tööstuspiirkond. Vallas tegutsevatest suurematest tööstusettevõtetest võib nimetada AS Andwood (puitdetailide tootmine), AS Niibi Turvas (turba töötlemine), AS Dirhami Sadam (sadama teenused). Põllumajanduse osakaal on vähenenud. Vallas tegutsevad veel mõned üksiktootjatest lihakarja- ja lambapidajad ning teraviljakasvatajad. Mingil määral tegeldakse ka rannakalapüügi pilliroolõikusega ja metsandusega. Endise piiritsooni ja hõreda asustuse tõttu puutumata loodus ning omapärane ajalugu lubavad pöörata suuremat tähelepanu turismi ja puhkemajanduse arendamisele. Majutusteenuseid osutavad Roosta Puhkeküla, Bergsby Pansionaat, Tuksi Puhkemaja, Barkebacki Puhkemaja ja Lyckholmi mõisa kodumajutus.

2.1.2 Keskmise brutotulu

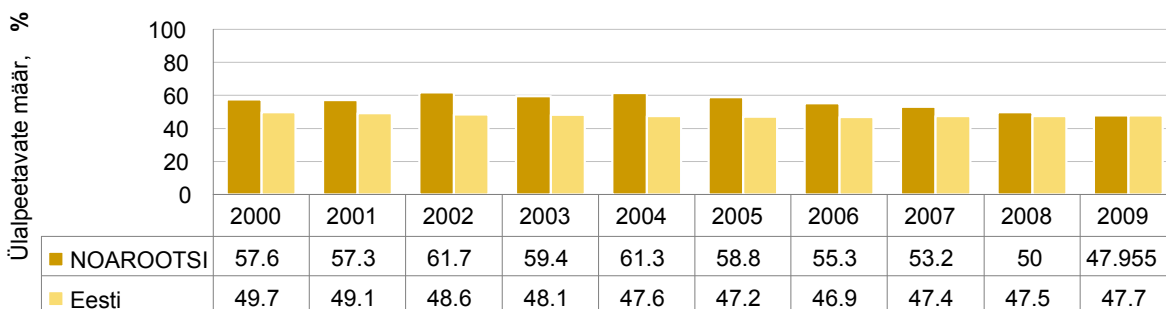
Võrreldud on Noarootsi valla ja Eesti keskmist brutotulu. Aastal 2007 oli Noarootsi valla brutotulu elaniku kohta suurem Eesti keskmisest.

Joonis 2.1.2. Keskmise brutotulu. Allikas: Statistikaamet

2.1.3. Ülalpeetavate määr

Tabel näitab mitu mittetöeas inimest tuleb 100 tööealise inimese kohta. Võrreldud on Eesti keskmist ja Noarootsi näitajaid.

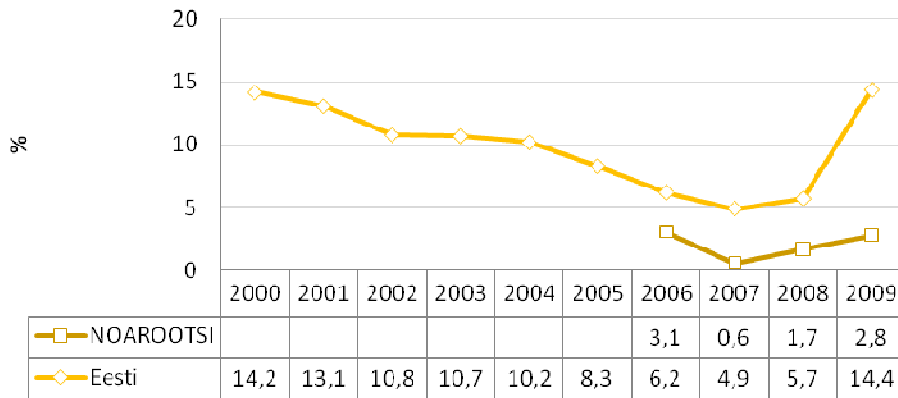

Joonis 2.1.3. Ülalpeetavate määr. Allikas: Statistikaamet

Võrreldes Eesti näitajatega on Noarootsi valla tööealiste elanike koormus mittetöeas elaniku kohta püsinud suurem, kui Eesti keskmine. Oluline eelarvepoliitika kujundamisel – väiksem tulubaas ja suuremad kulud mittetöeas elanikele suunatud toetustele, tegevustele.

2.1.4. Registreeritud töötuse määr

Töötuse määr ehk tööpuuduse määr näitab töötute osakaalu tööjõus, st tööjõulise elanikkonna hulgas.

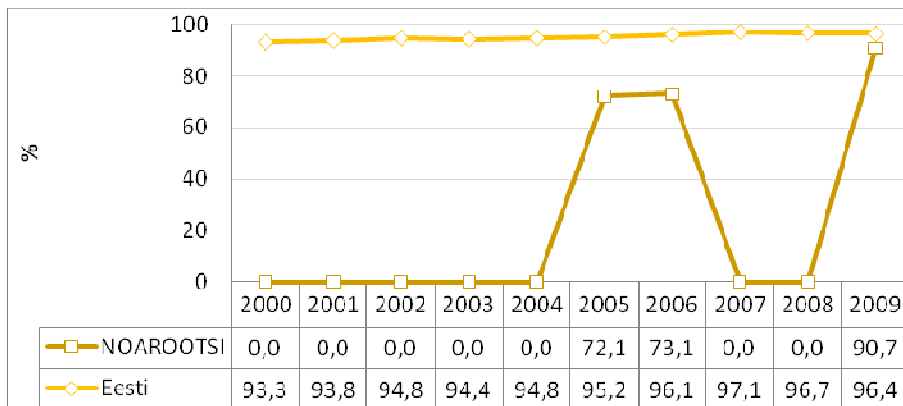
Joonis 2.1.4. Registreeritud töötuse määr. Allikas: Statistikaamet

2009 a. oli registreeritud töötuse protsent Noarootsi vallas 2,8%. See näitaja on viimastel aastatel pidevalt tõusnud. Põhjuseks on aktiivsem töötute registreerimine töötukassas, sest see on seotud sotsiaaltoetuste taotlemisega ning selle kaudu ravikindlustuse saamisega.

2.2. TOIMETULEK

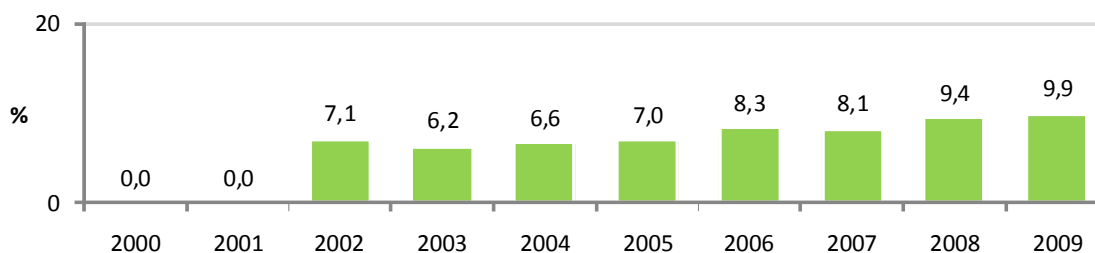
2.2.1. Ravikindlustusega kaetud

Eesti Haigekassa andmeil on Noarootsi vallas 2009 aastal ravikindlustusega kaetud 722 inimest, mis moodustab 90,7% valla elanikkonnast. Näitaja on väiksem kui Läänemaa keskmine (94,4%) ja Eesti keskmine 96,4%. Põhjuseks võib olla väiksem registreeritud töötute arv.

Joonis 2.2.1. Ravikindlustusega kaetud Allika: Haigekassa

2.2.2. Töövõimetuspensionäride osakaal kogu tööealisest elanikkonnast

Joonis 2.2.2. Töövõimetuspensionäride osakaal kogu tööealisest elanikkonnast. Allikas: Pensioniamet

Töövõimetuspensionärid moodustavad 2009 aastal valla tööealisest elanikkonnast 9,9%.

2.2.3. Puuetega laste arv

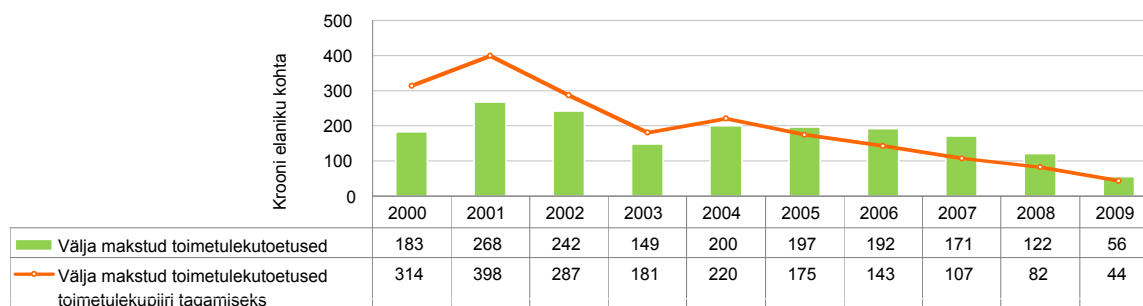
Puuetega laste arv Noarootsi vallas on seisuga 5.05.2010 kuni 16 a. puuega lapsi 2, neist ühel keskmine, teisel raske puue.

2.2.4. Puuetega täiskavanute arv

05.05.2010 seisuga 16 a ja vanemaid kokku 61, neist 13 keskmise puuega, 44 raske puuega ja 4 sügava puuega. Puuetega inimesed moodustavad valla elanike koguarvust 7,0%.

2.2.5. Välja makstud toimetulekutoetused ühe elaniku kohta

Toimetulekutoetus on riigi abi puudusekannatajale, mida maksab kohalik omavalitsus. Hõlmab toimetulekupiiri tagamise toetust ja lisatoetust.

Joonis 2.2.5. Välja makstud toimetulekutoetused. Allikas: Statistikaamet

Toimetulekutoetuse saajad on enamasti pikaajalised töötud ja isikud, kellel puudub igasugune sissetulek. Välja makstud toimetulekutoetuse suurus elaniku kohta on aastast 2004 pidevalt langenud.

2.2.6. Sotsiaaltoetuste loetelu ja saajate arv

Sotsiaaltoetust, sotsiaalteenust ja muud abi on õigus saada isikul, kelle elukohana rahvastikuregistris on registreeritud Noarootsi vald ja erandkorras isikul, kes viibib abi vajamise ajal Noarootsi valla territooriumil ja kelle elukohta ei saa kindlaks määrata.

- 1) Sotsiaaltoetus on isiku või perekonna toimetuleku soodustamiseks antav rahaline toetus.
- 2) Sotsiaaltoetuste eelarve kinnitab vallavolikogu vallaeelarve osana;
- 3) Sotsiaalabi korras on toetust õigus taotleda;
- 4) Paljulapselistel peredel - 3 ja enam last;
- 5) Üksikvanematel;
- 6) Puuetega inimestel – kellele on Vaegurluse Ekspertiisi Komisjoni otsusega määratud puue;
- 7) Riskirühma eakal – vanaduspensioni saaval lasteta eakal või eakal, keda laps tervisliku või majandusliku seisundi tõttu ei saa toetada;
- 8) Töötutel;
- 9) Kinnipidamiskohast vabanenutel, kes pöörduvad tagasi endisesse elukohta;

10) Õnnetusjuhtumite läbi kannatanutel;

11) Vähekindlustatud isikul/perekonnal – perekond, kelle netosissetulek iga liikme kohta on alla 800 krooni kuus (eluasemekulud on maha arvestatud) .

AVALDUSTE ALUSEL MAKSTAVATE SOTSIAALTOETUSTE LIIGID

1. Koolitoetus

Toetust on õigus taotleda vallas alaliselt elavatel paljulapselistel peredel ja üksikvanematel, kui perekonna sissetulek jääb alla kehtestatud toimetulekupiiri, lastele koolitarvete,- riiete ja - jalanõude ostmiseks kuni 303. 10 krooni lapse kohta aastas.

2. Koolilõuna toetus

Toetust on õigus taotleda vallas alaliselt elavatel vähekindlustatud peredel kooli toitlustuskulude katmiseks kui perekonna sissetulek jääb alla toimetulekupiiri.

Toetust makstakse 50-100% koolilõuna maksumusest kaks korda aastas toitlustamist korraldava ettevõtte arveldusarvele.

1. Toetus ravimite, prillide, invavahendite ja osutatud raviteenuse osaliseks kompenseerimiseks.

3. Toetus ravimite väljaostmiseks või raviprotseduuridel osalemiseks isiku osaluse osaliseks katmiseks, mis tagab tervisliku seisundi stabiilsuse või paranemise. Toetust makstakse suuruses, mis tagab taotlejale toimetulekupiiri.

Toetust prillide muretsemiseks lastele ning erandjuhul puudega inimesele makstakse kuni 500 krooni aastas.

Toetus puudega isikule ortopeediliste ja invatehniliste abivahendite ostmisel ja rentimisel, isiku osaluse osaliseks katmiseks. Toetuse suurus on üldjuhul 50% isiku kanda jäävast vahendi maksumusest. Erandkorras eraldatakse toetust suuremas ulatuses tagades taotlejale toimetulekupiiri.

Toetuse taotleja esitab vallavalitsusele koos kirjaliku avaldusega vajalikud arstitõendid ja kviitungid.

4. Ravikindlustuseta inimestele ravikulude kompenseerimine:

On ette nähtud esmatasandi meditsiiniabi osutamiseks ravikindlustuseta töötule isikule perearsti

otsusel ravikulude või puudeastme taotlemise kulutuste osaliseks katmiseks; Eelnimetatud isik esitab avalduse koos kuludokumentidega või perearsti poolse taotluse garantiikirja taotlemiseks vallavalitsusele; Ravikulude arved kinnitab vallavalitsus vallaarsti ettepanekul ning pärast korralduse jõustumist kantakse määratud summa vallavalitsuse raamatupidamise poolt teenindanud meditsiinasutuse arveldusarvele.

5. Küttetoetus

Toetust on õigus taotleda küttematerjali muretsemiseks kuni 700 krooni aastas.

Toetust ei määrata juhul kui taotlejal on metsamaad.

6. Toetus muudel eelpool fikseerimata juhtudel.

Täiendavate sotsiaaltoetuste määrad ja loetelu

- (1) Sünnitoetus 5000 krooni;
- (2) Ranitsatoetus 3000 krooni;
- (3) Koolilõputoetus põhikooli kiituskirjaga lõpetanule 1000 krooni, gümnaasiumi hõbemedaliga ja kutsehariduskooli kiituskirjaga lõpetanule 1500 krooni ja gümnaasiumi kuldmedaliga lõpetanule 2000 krooni.
- (4) Ravimitoetus 500 krooni;
- (5) Hooldajatoetus raske puudega isiku hooldajale 300 krooni;
- (6) Hooldajatoetus sügava puudega isiku hooldajale 500 krooni;
- (7) Matusetoetus 3000 krooni.

VÄLJAMAKSTUD SOTSIAALTOETUSED JA SAAJATE ARV

Sots.toetused	2005	2006	2007	2008	2009
Sünnitoetus	7 sündi	12 sündi	11 sündi	10 sündi	8 sündi
2005 a. =3000.- alates 2006=5000.-	21 000.-	60 000.-	55 000.-	50 000.-	40 000.-

Ranitsatoetus 2005 a. =1000.- alates 2006=1500.-	5 last 5 000.-	5 last 5 000.-	3 last 3 000.-	5 last 7 500.-	4 last 6 000.-
Hooldajatoetus raske puudega isikule = 300.-	25 isikut 77 292.-	29 isikut 140 030.-	29 isikut 135 358.-	27 isikut 91 906.-	24 isikut 81 670.-
Hooldajatoetus sügava puudega isikule = 500.-	4 isikut 13 200.-	4 isikut 13 200.-	6 isikut 25 000.-	6 isikut 15 565.-	2 isikut 12 500.-
Laste ja noorte hoolekandeesutus	1 laps 13 000.-	1 laps 13 200.-	1 laps 16 500.-	1 laps 61 800.-	1 laps 67 950.-
Eakate hoolekandeesutus	2 isikut 25 021.-	1 isik 24 000.-	3 isikut 48 785.-	2 isikut 41 920.-	2 isikut 48 351.-
Küttepuude toetus/kuni 2000.-	8 isikut 7 800.-	7 isikut 6 000.-	11 isikut 12 750.-	19 isikut 35 200.-	19 isikut 36 000.-
Ühekordsed toetused (abivahendid, raviteenused, maj. raske jne.	16 taotlust 8 360.-	8 taotlust 9 055.-	18 taotlust 13 469.-	28 taotlust 47 272.-	26 taotlust 28 502.-
Muud (lasteaialaste,- koolilõpetajate,- juubilaride õnnitlemine, pensionäride ühenduse tegevustoetus, ujumine, laager jm.	31 866.-	39 323.-	24 569.-	34 519.-	55 800.-
Matusetoetus 2005 – 2007a=1000.- alates 2008=1500.-	10 surma 10 000.-	9 surma 10 000.-	15 surma 15 000.-	12 surma 18 000.-	10 surma 15 000.-

Sotsiaaltoetuste saajate arv	78	198	206	224	228
Summa kokku	212 539.-	343 543.-	382 020.-	459 354.-	457 499.-

2.2.7. Paikkonnas pakutavad sotsiaalteenused

Noarootsi vald pakub sotsiaalteenuseid vastavalt vajadusele. Seisuga 15.05.2007 a. on valla tööealistest elanikest töötuid 17. Pensionisaajaid on vallas 281. Vallas elab 10 üksikut eakat, kel pole lapsi ja 43 eakat, kelle sugulased elavad mujal. Hooldusabi vajavate inimeste arv vallas on 29. Avahooldusteenusena on vallal sotsiaalmaja, kus on 15 tuba, ühisköögid ja vannitoad. Sotsiaalmajas pakutakse eluasemeteenust; samas on saun, arstipunkt, pesupesemise võimalus.

Riikliku toimetulekutoetuse saajad on enamasti pikaajalised töötud ja pensionieelikud. Pikaajaliste töötute puhul on üldjuhul probleemiks tööharjumuste puudumine, soovimatus muuta eluviise, ebapiisavad oskused eluga toimetulekuks, enamikul ka alkoholi kuritarvitamine.

Hooldamine hoolekandeesutuses.

- 1) Osaliselt valla poolt finantseeritavale üldhooldekodu kohale võib avalduse esitada riskirühma eakas või puudega isik, kes ei ole ise suuteline toime tulema ja kelle toimetulekut ei ole võimalik tagada avahooldusteenusega.
- 2) Hooldatav on kohustatud tasuma ise osa oma ülalpidamiskuludest.
- 3) Hooldatava suunamisel alalisele valla poolt osaliselt tasutavale üldhooldekodu kohale, kui hooldataval ei ole ülalpidamiskohustusega isikut, kes osaleb hooldatava hoolduskulude katmisel ja hooldataval on kinnisvara, või hooned vallasvarana, võib vald sõlmida lepingu isikuga ülalpidamiskulude katmiseks olemasoleva vara arvelt. Vald võtab sellisel juhul endale kohustuse hooldada isikut elu lõpuni.

Eluasemeteenus.

- 1) Sotsiaaleluruum eraldatakse taotlejale avalduse alusel vallavalitsuse korraldusega.
- 2) Sotsiaaleluruumiga seotud kulud kannab üürnik
- 3) Sotsiaaleluruumi kasutatakse vastavalt elamuseadusele, sotsiaaleluruumi sisekorra eeskirjadele ja sõlmitud üürilepingule

2.3. KAASATUS KOGUKONNA TEGEVUSTESSE

2.3.1. Kogukonna motivaatorid

„Noarootsi valla kaunim kodu“ – valitakse aastast 1999, seega on tiitli saanud juba 12 valla peret; Presidendi kauni kodu auhinna on saanud 8 valla kodu; Peaministri tänukirja ja mastivimpli 42 valla kaunist kodu.

„Noarootsi valla tänukiri“ – aastast 2004 on kinnitatud Noarootsi valla tänukirja statuut (antakse vallapoolse tänuavaldusena), tänukirja on väljastatud 138 korral.

„Staažikas doonor“ – ettepaneku tunnustamiseks teeb PERH Verekeskus.

Valla tööandjate tunnustamine – valla arengukavas on ka valla tööandjate tunnustamise (suurim, innovaatilisem, suurim eksportija) sisse viimine, kuid see pole seni veel rakendunud.

KOV esitab nomine nii maakonna- kui ülevabariigilistele konkursitele nagu Läänemaa noorsootöö valdkonna tunnustamine, aasta õpetaja tunnustamine (nii maakonna kui vabariiklik), sädeinimeste tunnustamine, paljulapseliste perede tunnustamine, vabatahtlike tunnustamine, vanavanemate konkursile, Aasta Ema konkursile, Hea Eeskuju konkursile, Aasta Tegu konkursile jne.

2.3.2. Elanike kaasamine

Vallas on valitud küladele külavanemad (nii eestipoolsed kui ka rootsipoolsed). Korra aastas kutsub vallavanem külavanemad kokku, et tutvustada valla tegemisi ja kuulata ära külade rõõmud ja mured.

Info vahetamiseks on vallal koduleht www.noarootsi.ee, vald omab kasutajakontot Facebook`is ja korra kuus ilmub Noarootsi valla teataja (saadetakse tasuta kõigile vallaelanikele). Samuti saab teavet jätta külakeskustes asuvatele infostendidele.

Kõige kiiremini toimib infovahetus Facebook`i kaudu, kuid on ilmselt suur hulk inimesi (just eakamad vallaelanikud), kes seda veel ei kasuta.

Tegutseb Noarootsi noortevolikogu, kus 13-26 vanuseid liikmeid on 18, kes on oodatud kaasa rääkima noori puudutavates küsimustes ja noorsootöö valdkonna otsustusprotsessides.

Tegutseb eakate klubi "Elulõng", osalejaid ca 20.

2010.a osalevad valla töötud Tegusate Töötute Klubi tegevustes.

Noarootsi valla (asjast huvitatud) elanikud on kaasatud Kodukant Läänemaa tegevustesse

(koolitused, õppereisid jne).

2.3.4. Naabrivalve piirkondade arv

Noarootsi vallas on moodustatud 3 naabrivalve sektorit.

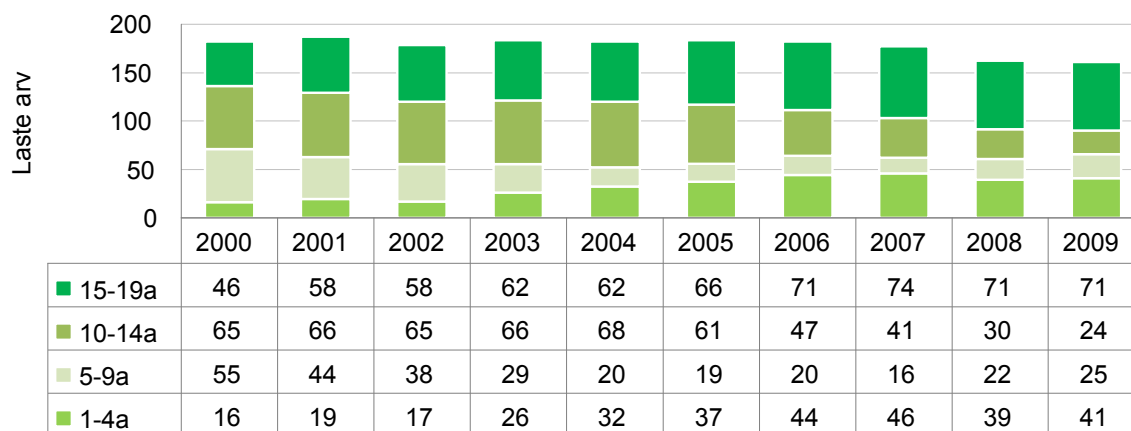
1.Spithami sektor loodi 18.08.2009 aastal. Sektori moodustavad Spithami küla 6 elamut. Naabrivalvesse kaasati 6 kodu.

2.Telise sektor loodi 30.10.2009 aastal. Sektori moodustavad Telise küla elamud. Naabrivalvesse kaasati 8 kodu.

3.Hara küla sektor loodi 01.07.2010 aastal. Sektori moodustavad Hara küla elamud. Naabrivalvesse kaasati 21 kodu.

3. LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG

3.1. Laste arv omavalitsuses

Laste osakaal valla elanike üldarvust on hakanud viimastel aastatel tunduvalt vähenema.

3.2. Lastele ohutu elu- ja õpikeskkond

- **Veekogud:** meri koolimajast 4 km kaugusel. Õpilaskodu õpilastel keelatud ilma täiskasvanuta sinna minna. Tiik koolimaja läheduses. Ohutuse mõttes tuletatakse väga tihti meelde - ei tohi minna. Jälgime ja tegeleme nendega, kes sõna ei kuula.
- **Tee kooli** ja lasteaeda on üldjoontes ohutu. Koolis liikluskasvatus heal järjel.
- **Ülekäigurajad** vajalikul määral olemas.

- **Mänguväljakud** elumajade vahel kohalikele, lasteaia juures olevat võivad kasutada õhtusel ajal õpilaskodu lapsed. Vajavad täiendamist, kohendamist. Üldiselt korras.
- **Mööbel**, mänguasjad ja sisetemperatuur haridusasutustes – korras.
Mänguasju soetatakse pidevalt jõudumööda juurde.
- **Spordiväljak** koolimaja taga olemas, korras. Tenniseplats uus ja kasutatakse ka põhikooli poolt. Vajadus varikatuse järele, et saaks ka vilumatel/vihmastel päevadel kasutada.
- **Vaba aja** veetmise koht õpilaskodu 2. korrusel. Avatud kella 14.00 – 19.00. Kella 14.00 -16.30 õpilastele, kes koolitundidest vabad.

Õpikeskkond: On õpilaskeskne, õppimist toetav ja suunav. Arvestatakse lapse individuaalseid võimeid. Lugemis- ja kirjutamisprobleemide lahendamiseks käib kord nädalas koolis ja lasteaias logopeed. Vähesesotsiaalse toimetulekuga perede lastele ja muukeelsete õpilaste abistamiseks võeti tööle abiõpetaja õpilaskodusse.

Koolikohustuse täitmisega probleeme ei ole. Toimib pidev järelevalve õpetajate poolt. Toimib tihe koostöö Haapsalu noorsoopolitsei ja liikluse algteadmiste omandamise eesmärgil.

Probleemsed tegurid:

- Õpiraskustega õpilaste saabumine kooli iga õppeaasta alguses suurendab vajadust tugisüsteemi spetsialistide (psühholoog, kooli sotsiaalpedagoog, parandusõppe õpetaja) teenuse järele.
- Tiigi olemasolu kooli naabruses
- Alaealiste suitsetamisprobleemid, suitsude kättesaadavus
- Noorte, sh alaealiste juhilubadeta (ka lubadega) sõitmine autodega kohta valimata, sõidutatakse teisi, sh õpilaskodu lapsi
- Kiivriteta mootorsõidukitel sõitmine, teiste sõidutamine

Koolimaja tagune (sh staadion, tenniseväljak) kõigile ligipääsetav. Noorte õhtune, hilisõhtune, nädalavahetuste lemmikpaik. Ei osata käituda heaperemehelikult.

3.3. Laste arv haridusasutustes

Õppeaasta	Lasteaed	Teist est OV	Põhiko ol	Teiste st OV	Gümn aasiu m	Teistest OV %
2000 / 01	28		125	8		
2001 / 02	21		110	7		
2002 / 03	23		120	17		
2003 / 04	20		124	22		
2004 / 05	25		133	42		
2005 / 06	24		115	35		
2006 / 07	26		110	34	164	86,6
2007 / 08	27		88	31	154	88,7
2008 / 09	28		77	27	164	87,7
2009 / 10	28		70	27	155	88,4
2010 / 11	24		68	29	163	90,8

3.4. Kooli/lasteaia terviseteeenuse olemasolu

Tervist toetavad teenused: lasteaia ja koolis on tagatud tasakaalustatud eine võimalus kõigile lastele. Põhikooliõpilasele on koolieine 100 % tasuta. Kool on liitunud PRIA koolipiima ja koolipuuvilja programmiga. Õpilaste tervise profülaktilise järelevalve tagab valla perearst. Igal aastal teostab Dentista koolilaste hammaste profülaktilist kontrolli. Koolis on loodud igakülgsed võimalused sportlikuks tegevuseks: korralik võimla, staadion, tenniseväljak. Toimub palju üritusi ja spordivõistlusi, mis toetavad laste mitmekülgset arengut.

2. klassi õpilased läbivad ujumisõpetuse programmi Haapsalu ujulas. Tänu õpetajale, kes korraldab ujumisringi, saavad ujumas käia üle nädala ka teised soovijad algastmest. Lapsevanemate ettevõtmisel käivad ujumas lasteaia lapsed. Kool hoolitseb transpordi eest.

Laste tervise seisukohalt on vajalik psühholoogi, sotsiaalpedagoogi teenus. Hetkel on see teenus ebapiisav. Vajadus liikumisõpetaja järele. Hetkel teevad selle töö ära lasteaia- ja kooli võimlemisõpetajad.

3.5. Koolikohustuse täitmine

Koolikohustuste mittetäitjaid koolis ei ole. Aastate lõikes on esinenud üksikuid juhtumeid seoses raskete käitumishäiretega õpilaste saabumisega meie kooli õpilaskodusse. Enamasti lahkuti mitmel põhjusel:

- 2003 /04 lahkus noormees (noorsoovanglasse)
- 2004 /05 lahkus tütarlaps, kes sai 17, ei soovinud jätkata
- 2005 /06 lahkus tütarlaps, sai 17 ja ei soovinud jätkata
- 2006 /07 lahkus 2 tüdrukut peredega Inglismaale
- 2007 /08 lahkus noormees perega Iirimaaale
Koolikohustuse mittetäitjaid 4,5 % (4 õpilast)
- 2008 /09 lahkus noormees Soome tööle, sai 17 aastaseks
- 2009 /10 lahkus poiss emaga Soome, lahkus noormees, sai 17
- 2010 /11 lahkus poiss koos emaga Soome

3.6. Alaealiste komisjonis arutatud esmas- ja korduvjuhtude arv vanuse lõikes

Maakondlik alaealiste komisjon.

Lääne maakonna alaealiste komisjon on arutanud Noarootsi alaealiste (7.-17.a.) õigusrikkumisi järgmiselt:

2000.a. 0

2001.a. 0

2002.a. 0

2003.a. 2 (10.a. ja 13.a., mõlemad esimest korda komisjonis)

2004.a. 5 (8.a. - 2; 9.a. - 1, 12.a.- 1, 13.a.-1 kõik esimest korda)

2005.a. 0

2006.a. 0

2007.a. 0

2008.a. 1 (17.a.esimest korda komisjonis)

2009.a. 3 (13-a. -teist korda komisjonis, tarvitas alkoholi (õlu), 16-a esimest korda komisjonis (suitsetas), 17-a.- esimest korda komisjonis)

2010.a. 0

Koolikohustuse mittetäitmist ei ole arutusel olnud.

Kõige rohkem (5) on olnud omaniku loata võõrasse hoonesse sisenemisi (kõik 2004.a.)

3.7. Laste ja noortega tegelevad asutused

Põhikooli ja lasteaia lastega tegelevad vallas kooli ja lasteaia juures töötavad huviringid, kelle tööd koordineerib 0,5 ametikohaga huvijuht. Lasteaias toimuvad lisaks mitmesugused laste arengut soodustavad üritused ja neid viivad läbi lasteaia õpetajad kogu personali abil. Koostöös õpilaskoduga töötab näitering õpilaskodu kasvataja ja lasteaia muusikaõpetaja juhendamisel.

Kooli huviringid:

I kooliaste: arvuti, rootsi keel, mudilaskoor, sportmängud, näitering, ujumine (Haapsalus), peotants

II kooliaste: lasteansambel, sportmängud, tehnika- ja puutööring, võimlemine

III kooliaste: ansambel, tehnikaring, korvpall, sportmängud, saalihoki, võrkpall, jalgpall, võimlemine

Ringides osaleb suurem osa õpilastest. Ringitöö korraldusega ollakse rahul. Vähenenud on õpilaste arv, kes ei soovi osaleda üheski ringis. Väikese maakooli oludele ja rahalistele võimalustele on huviringe piisavalt. Alati võiks rohkem olla.

Käesolevast õppeaastast töötab avatud noortekeskus õpilaskodu 2. korrusel:

Kell 14.00 – 16.30 põhikooli õpilastele, kes lahkuvad bussidega

16.30 – 21.00 on avatud kõigile noortele, juhendab tegevusjuht

Võimalik mängida erinevaid mänge, voolitakse, meisterdatakse ja toimuvad mitmesugused üritused.

Võimalused õppida kohapeal muusika-, kunsti- või muus huvialakoolis puuduvad. Huvilistele on kool / vald võimaldanud transpordi osaleda Haapsalu muusikakoolis.

3.8. Kohaliku omavalitsuse poolne initsiatiiv ja toetused tagamaks teenuste kättesaadavust

Koolitoit on tasuta põhikooli õpilastele. Koolitranspordi on korraldanud vald koolibussi näol. Lasteaia maks on 50,- kuus, söögiraha 21.- päev. Olemas on pikapäevarühm, mida kasutatakse.

Alushariduse õppekavavälised tegevused – korra nädalas käiakse Haapsalus ujumas.

Laste- ja noorte nõustamisega tegelevad: koolipsühholoog, perekonna- ja inimeseõetuse tund koolis.

1-4 klassi õpilastele kompenseerib vald ujumisõpetuse tunnid 20.- lapse kohta

Kõik spordi- ja huvitegevused on koolieelarves, lisaks ringijuhtimistasud, lisaks tasume Haapsalu linnas käivate laste muusikatundide (4 õpilast), kunstitundide (3õpilast)- ja spordikooli (1õpilane) õpilaskoha maksumused 2010.a= 99838.-; kardisport 12 000.- , huvitegevus ja vaba aja veetmise võimalus avatud noorte keskuses 2010.a eelarve 234205.-

Kooliminevate laste toetused (nt õppevahendite toetus ranitsatoetus 1.kl õpilasele 3000.-, ja lastetoetus (sh koolitoetus kuni 1000.-aastas koolitarvetele, keelepraktikale 1500.-jne).

4. TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND

4.1. Keskkonna mõjurid

Vesi

Joogivee kvaliteeti on vallas põhjalikumalt uuritud Rootsi tudengite kaasabil aastatel 2003-2008. Joogivees sisaldub üle normi rauda, kaltsiumit, kaaliumit, magneesiumit. Nende elementide sisaldus tervist ei mõjuta, põhjustab vee karedust. Põhjuseks võib olla mere lähedus. Kuid on ka piirkondi, kus joogivesi sisaldab üle normi fluori ja see mõjutab oluliselt inimeste tervist (eriti lapsi). Üheks selliseks piirkonnaks on Sutlepa küla. 2011. aastal on plaanis küla keskusesse rajada uus puurkaev, et seda probleemi lahendada.

Noarootsi vald on hajaasustusega piirkond, kus elanike tihedus on alla 3 inimese ühe km² kohta. Reoveekogumisalad on kinnitatud Pürksi küla keskus (reostuskoormus 490 ie ja Sutlepa küla keskus (reostuskoormus 95 ie). Pürksi keskuse kanalisatsioonitrassid ja reoveepuhasti on rekonstrueeritud 2009. aastal. Sutlepa küla kanalisatsioonitrasside ja reoveepuhasti rekonstrueerimine on plaanis 2011. aastal.

Noarootsi vallas puuduvad ametlikud avalikud rannad, seega ei ole ka üheski rannas merevee analüüside tegemise ja rannavalve tagamise kohustust. Samas aga asub meie valla territooriumil üks populaarsemaid Läänemaa supluskohti – Roosta rand. Vajalik oleks Roosta ranna arvamine avalike randade hulka. Samuti on valla elanike seas populaarsed supluskohad Österby sadama juures, Tuksi rannas ja Uuejõel.

Õhk

Noarootsi vallas puudub suurtootmine, seega pole ka suuri õhu saastajaid. Pürksi keskuse katlamaja

kasutab juba aastaid küttena puiduhaket, saepuru ja vähesel määral ka turvast.

Jäätmed ja jäätmekäitlus

Noarootsi vallas puudub prügila, jäätmed veetakse Pullapää jäätmejaama. Valla jäätmekava on kehtestatud Noarootsi Vallavolikogu 15.06.2006 a. määrusega nr 14. Noarootsi valla jäätmehoolduseeskiri on kehtestatud Noarootsi Vallavolikogu 11.12.2006 määrusega nr 24 ja seda on täiendatud 15.02.2010 määrusega nr 8. Noarootsi vald ei ole korraldatud jäätmeveo piirkond. Jäätmeveoteenust pakub vallas praegu vaid AS Ragn Sells. Vald on toetanud jäätmete liigiti kogumist. Valda on rajatud nõuetekohane ohtlike jäätmete kogumispunkt. Pakendeid ja pakendijäätmeid saab valla territooriumil tasuta ära anda neljas kohas; paberit ja pappi kahes kohas; kasutatud patareisid kuues kohas. Pürksi ja Sutlepa külade keskustesse on paigaldatud biolagunevate jäätmete jaoks seitse kompostrit. Kord aastas korraldab vald elanike jaoks tasuta ohtlike jäätmete kogumisringi ja suuremõõtmeliste jäätmete kogumise.

Muud mõjurid (müra, hulkuvad koerad)

Noarootsi vallas asub Baltimaade suurim tuulepark – 39 MW koguvõimsusega Aulepa tuulepark. Kuigi taastuvenergia tootmine on üldiselt keskkonnasõbralikum, on tekkinud probleemid tuulikute poolt tekitava müra mõjuga inimestele. Praegu tegelevad tuulikutootjad ja Aulepa tuulepargi arendajad müra vähendamiseks võimaluste leidmisega.

Hulkuvad koerad vallas suuri probleeme pole tekitanud, pigem on probleemiks hoovidest teele jooksvad koerad, kes ründavad näiteks jalgrattureid.

4.2. Transport ja teedevõrk

Ühistransport

Ühistransport on korraldatud piisavalt liinil Pürksi-Sutlepa-Haapsalu, parem võiks olla Dirhami ja Haapsalu vahel. Ühistransport puudub aga Riguldi piirkonna ja vallakeskuse vahel. Asendab veidi kaks korda päevas (tööpäevadel) toimiv õpilasliin, mida vallaelanikud saavad soovi korral kasutada. Ühistranspordiga pääseb Haapsalusse poodi, arsti juurde, apteeki jm. Valla korraldatud on iganädalasel elanike vedu valla bussiga kauplusesse (poolsaare elanikud Pürksi Talupoodi, Riguldi kandi elanikud Dirhami poodi ja Sutlepa kandi elanikud Oru valda Linnamäele). Toidupoe reisiga on poolsaare elanikel võimalik külastada ka Pürksi perearstipunkti, postkontorit või vallamaja.

Transpordi intensiivsus

Transpordi intensiivsus on madal, mingeid suuri veoseid läbi valla enam ei veeta (varem turba vedu Väike-Nõmmkülast Dirhami sadamasse).

Tänavavalgustus

Tänavavalgustust on rajatud kokku 1,33 km (Pürksi keskus, Sutlepa keskus, Dirhami keskus). Lisaks on kohtvalgustid Österbys, Saares, Elbikus, valla piiril Sutlepas, talvel jäätee olemasolul ka Österby sadamas. Tänavavalgustus toimib nn „valgussilmaga“.

Ülekäigurajad

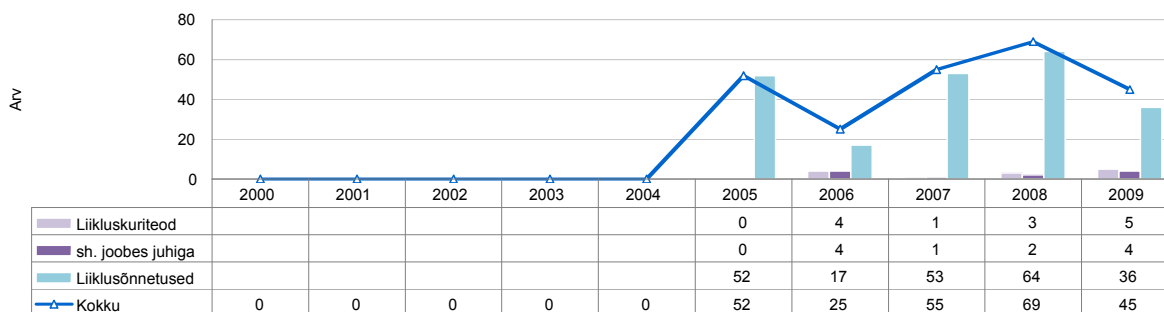
Tähistatud ülekäigurajasid on vallas vaid üks ja see asub Pürksis Noarootsi kooli juures. Vajalik valla territooriumist ca 50%. oleks tähistatud ülekäigurada ka Sutlepa keskusesse bussipeatuse juurde, kus lapsed tulevad hommikul bussi peale.

Rohealad

Noarootsi valla territooriumist moodustavad kaitsealad, hoiualad ca 30%. Metsamaa moodustab valla territooriumist ca 50%.

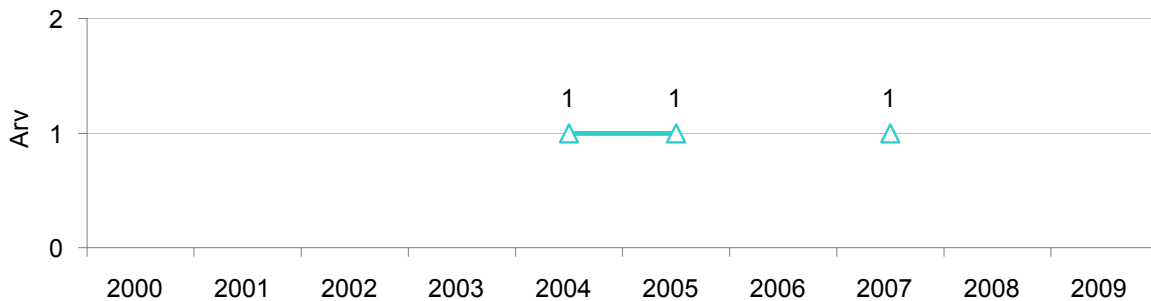
Kergliiklusteed

Kergliiklusteid valla territooriumil veel ei ole. Küll on vald esitanud oma ettepanekud Lääne Maavalitsusele vastava teema algmaterjalide kogumisel. Planeeritavad kergliiklusteed oleksid marsruutidel – Pürksi-Saare, Pürksi-Österby sadam, Tahu-Österby sadam, Paslepa-Pürksi, Dirhami-Spithami.

4.3. Liikluskuriteod- ja õnnetused

Joonis 4.3. Liikluskuriteod ja -õnnetused

Aastatel 2006 – 2009 on sooritatud Noarootsi vallas 13 liikluskuritegu ja neist 11 korral on olnud tegemist joobes juhiga.

4.4. Jalakäija või jalgratturiga juhtunud õnnetused

Joonis 4.4. Jalakäija või jalgratturiga juhtunud õnnetused

Aastast 2004 kuni 2007 on Noarootsi vallas liiklusõnnetuses kannatada saanud 3 inimest.

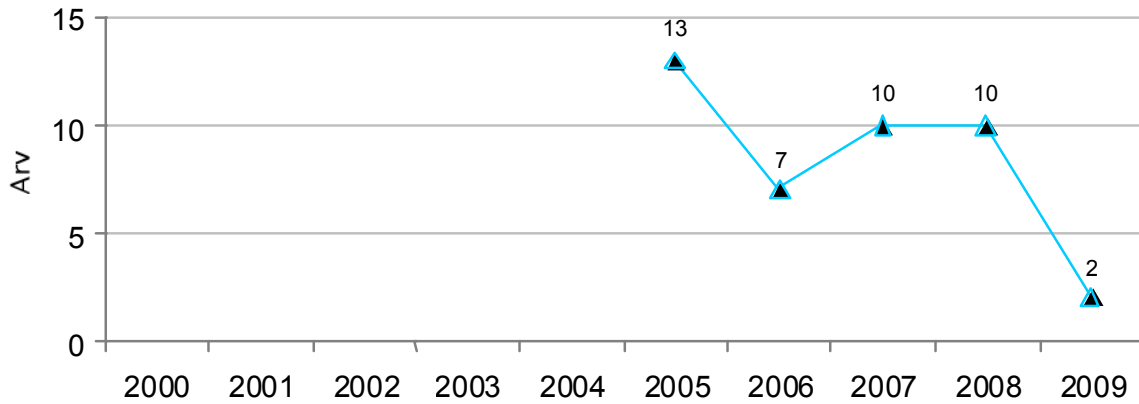
4.5. Liiklusõnnetustes hukkunute arv

Joonis 4.5. Liiklusõnnetustes hukkunute arv

Surmaga lõppenud liiklusõnnetusi on Noarootsi vallas aastatel 2002 – 2009 olnud 3.

4.6. Tabatud joobes sõidukijuhtide arv

Joobeseisundis sõidukijuhtimine on oluline probleem ja riskifaktor liiklusõnnetustes. Vaadates allpool tabelis olevaid andmeid on näha, et tabatud joobes juhtide arv aastatega väheneb.

Joonis 4.6. Tabatud joobes sõidukijuhtide arv

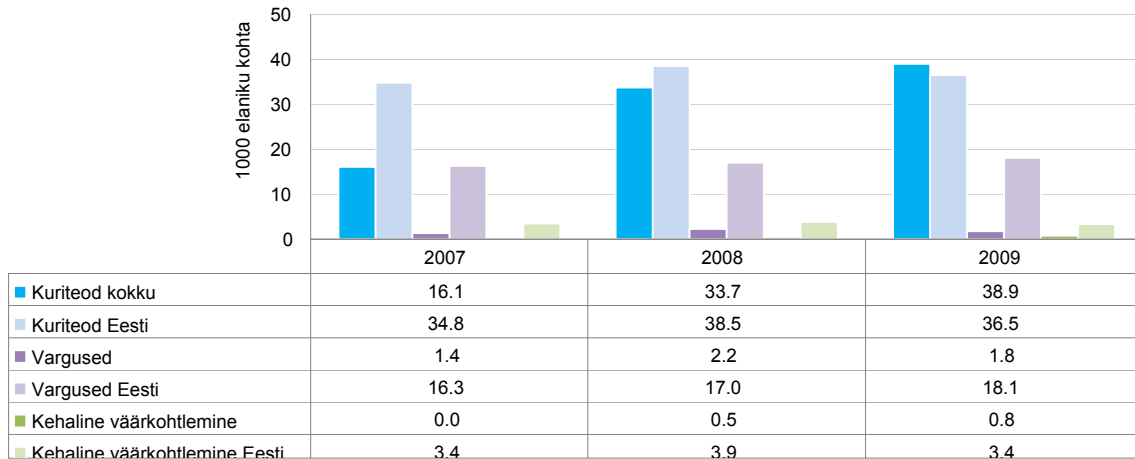
4.7. Kohaliku omavalitsuse alkoholipoliitika ning alkoholi müüvad kauplused

Noarootsi vald lähtub oma alkoholipoliitikas riiklikust alkoholipoliitikast. Vallas on kaks alkoholi müüvat kauplust. Talupood Pürksi külas ja Dirhami kauplus Dirhami külas.

4.8.-4.10. Kuritegude arv 1000 elaniku kohta

	2005	2006	2007	2008	2009
Kuritegude arv Noarootsi vallas	22	39	13	27	31
Varavastaste kuritegude arv Noarootsi vallas	11	28	11	18	14
Isikuvastaste kuritegude arv Noarootsi vallas	4	6	0	4	6
Liikluskuriteod Noarootsi vallas	0	4	1	3	5
s. joobes juhte	0	4	1	4	2

Liiklusväärted	52	17	53	64	36
Noarootsi vallas					
s.h joobes juhte	13	7	10	10	2

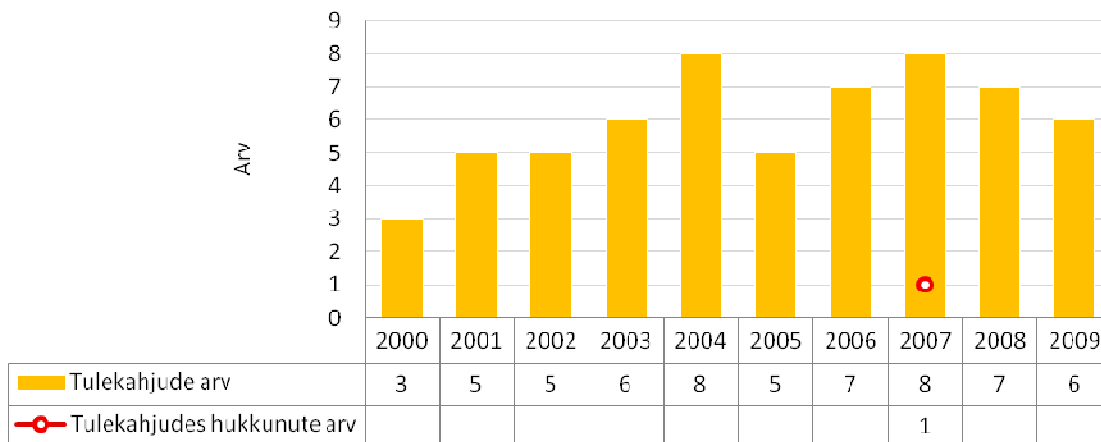
Joonis 4.8-4.10. Kuritegude, sh. varguste ja kehalise väärkohtlemise juhtude arv 1000 elaniku kohta.

Allikas: Justiitsministeerium

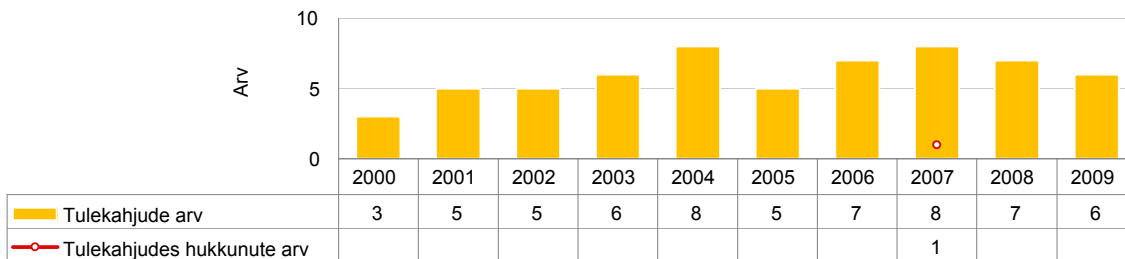
Aastast 2007 kuni 2009 on kuritegude ja ka varguste ning kehalise väärkohtlemise juhtude arv vallas tõusnud. Võrreldes valla andmeid Eesti andmetega näeb, et olukord vallas on parem varguste ja väärkohtlemise juhtudel. Kuridegude arv on 2009 aastal kõrgem Eesti näitajast.

4.11. Tulekahjus hukkunute arv

Viimase 10 aasta jooksul on tulekahjus hukkunud 1 inimene aastal 2007.

4. 12. Tulekahjude arv

Joonis 4.11-4.12. Tulekahjude ja tulekahjudes hukkunute arv. Allikas: Päästeamet

Tulekahjude arv kajastab tuleohutusnõuete täitmist paikkonnas ja inimeste ohuteadlikkust. Tulekahjude arv vallas on aastast 2007 vähenenud, mille põhjuseks võib olla kas inimeste teadlikkuse tõus või suitsuandurite kasutusele võtmine.

4. 13. Huvitegevuse ja vaba aja veetmise kohad

Kultuurimaja, avatud noortekeskus, Saare mõis, Roosta puhkeküla, Noarootsi ja Sutlepa raamatukogud. Valla huvialaringid on osavõtjatele tasuta.

Üldkasutatavaks kautamiseks on tenniseväljak, staadion, korvpalliplats ja jalgpalliplats Pürksis. Kooli võimla ja kultuurimaja saal. Kasutatakse aktiivselt, korrashoid hea. Väga aktiivselt kasutatakse tenniseväljakut keskealiste ja vanemate poolt. Noored kasutavad rohkem palliplatse. Võimlejad kasutavad kultuurimaja saali oma treeninguteks. Räägitud on terviserajast, tervisetest (rulluiskude, kepikõnni jaoks), neid praegu ei ole. Orienteerumise püsirajad Roosta Puhkeküla ja Tuksi tervise-

ja spordikeskuse juures.

Roosta Puhkekülas on:

- terviserada
- võrkpalliplats (2)
- tenniseväljak
- minigolf (12 rada)
- laste mänguväljak
- -orienteerumise püsirada
- seikluspark (3 rada)
- bowlingurajad (2)
- korvpalliplats
- Terviserada ja orienteerumisrada kohalike poolt ei kasutata.
- Seiklusparki külastavad Noarootsi Gümnaasiumi õpilased. Külastamise organiseerib kool. Kohalikku täiskasvanut on ronimas vähe.
- Bowlingut käiakse mängimas enamasti suvisel ajal, talvel pigem vähe. Suvel peredega, talvisel perioodil jällegi kooli organiseerimisel.
- Võrkpalliplatse kasutatakse suvel rohkesti. Kasutavad noored, kes rannas aega viidavad.
- Tenniseväljakut kasutab kohalik (suvitaja) väga aktiivselt.
- Minigolfi eriti ei kasutada.
- Laste mänguväljakut ei kasutata.
- Roosta teenused on kohalikele raskesti kättesaadavad seetõttu, et me ei asu valla keskses, inimesel on vajalik oma transport, mis tähendab lisakulu.
- Positiivne näitaja on koostöö kooliga. Lapsed ronivad seikluspargis ja mängivad bowlingut.

Lahtioleku ajad on mõistlikud ja alati teeme ka erikokkuleppeid.

Alustatud on Sutlepa vabaaja keskuse ehitust. Seal saavad olema ruumid raamatukogule ja avalik internetipunkt; noortele ruumid; jõusaal; saun; ruum lastehoiuks ehk kuhu on võimalik emadel jätta

oma lapsed mõneks tunniks ühe lapsevanema hoole alla. Samuti on ruum eakatele kooskäimiseks ja näiteks käsitöö tegemiseks (kangasteljed üles panna). Samuti on võimalik ühte ruumi kasutada koosolekute või ürituste pidamiseks. Ka saab olema väike kööginurk.

5. TERVISLIK ELUVIIS

Kahjuks ei ole seni Noarootsi vallas tehtud ühetgi uuringut mis käsitleks elanikkonna tervisekäitumist, seda nii toitumise, liikumise, suitsetamise, turvavöökasutamise jne. kohta. Aasta 2011 kevadeks on Tallinna ülikooli Haapsalu Kolledzis valmimas valla elaniku M. Admani lõputöö, mis uurib kogukonna liikumisharjumusi.

Kindlasti on vajalik tervisekäitumiste uuringu läbiviimine vallas, kuna Eesti keskmist on äärelalale laiendada raske ja saadav tulemus ei oleks tõene.

5.1. Tervislikku eluviisi toetavad üritused paikkonnas

1. Valla külade mängud. Tavapäraselt juuli, august. Osalejaid ca 100 igas vanuses. Sel aastal osales 10 küla võistkonda. Korraldaja Noarootsi vald. Kavas jalgpall, võrkpall, kuulijänn, naiste teatevõistlus, kõievedu, osavusmängud.
2. Noarootsi rattakross. Marimetsa Kapp rattasarja üks osavõistlus. Tavapäraselt augustis. Osalejaid 180, sellest ca 40 Noarootsist, igas vanuses. Korraldaja Noarootsi vald.
3. Kevadine spordihommik. Tavapäraselt mais. Osalejaid ca 30 igas vanuses. Kepikõnd või matk Pürksist Saare mõisa ja tagasi. Korraldaja Noarootsi vald
4. Noarootsi mitmevõistlus kergejõustikus. Tavapäraselt augustis. Osalejaid 30, vanuses 16-60. Korraldaja Noarootsi Spordiklubi

6. TERVISETEENUSED

6.1. Tervishoiuteenused

Vallas tegutseb perearst, kelle vastuvõtt on igal argipäeval.

Vald tagab oma elanikele järgmiseid nõustamise vorme:

- sotsiaalnõustamine
- perenõustamine – psühholoog/psühhiaater

- kriisinõustamine - psühholoog/ohvriabi
- kutsenõustamine
- võlanõustamine

2009 korraldas vald loengutsükli - Gordoni perekool.

2009 korraldas Päästeamet tuleohutusalase teabepäeva

Alates 2010 on valla elanikel võimalik kasutada ka Häirenuputeenust, kahjuks küll omaosalusega, mis on 500,- kuus.

2010 alustas tegevust „Tegusate töötute klubi“

KOKKUVÕTE

Noarootsi valla terviseprofiili koostamise eesmärgiks on kaardistada valla elanike tervist ja heaolu mõjutavate sotsiaalsete, keskkondlike ning majanduslike tegurite hetkeseis. Neid analüüsid tuua välja peamised tervist mõjutavad probleemid ja – vajadused. See annab võimaluse pakkuda välja võimalikud tegevused probleemide lahendamiseks ja vajaduste rahuldamiseks.

Valla tervisetegurite hetkeseisundit on hinnatud Tervise Arengu Instituudi poolt koostatud Kohaliku omavalitsuse ja maakonna terviseprofiili koostamise juhendmaterjalis vajalikuks peetud indikaatorite abil.

Profiil on aluseks tervise arendamise tegevuskava koostamisele, milles püstitatakse konkreetsed eesmärgid tervisetulemite parandamiseks ning määratletakse nende saavutamiseks vajalikud ressursid ja vastutajad.

Noarootsi on oma looduslike ja ka tehislake tingimuste poolest väga meeldiv elupaik. Kena loodus ja mere lähedus on siin juba looduslik eeltingimus mille säilimine ja hoidmine on meie kohustus. Lasteaed, kool, teedevõrk, sportimise ja vaba aja veetmise võimalused oleme aga ise loonud. Kuna valla asustustihedus on hõre, siis on väga oluline ka ühistranspordi korraldus. Kogutud andmetest lähtub, et Noarootsis on kõik need olulised eeldused olemas.

Igähe tervis sõltub eelkõige enda eluviisist. Omavalitsuse kohustus on igati propageerida ja luua võimalused tervislikeks eluviisideks. Oleme selleks üsna palju ära teinud, aga kindlasti on siin ka arenemisruumi. Meil on küll palju ilusat loodust, aga puudulikud on erinevad liikumisrajad ja kergliiklusteed.

Koostatud arengukava näitab meile meie võimalused ja edasised tegevussuunad.

Tervist kõigile

Aivar Kroon

Vallavanem

KASUTATUD KIRJANDUS:

Haigekassa <http://www.haigekassa.ee> [28.11.2010]

Läänemaa terviseprofiil <http://www.lmv.ee/index.php?id=35919> [25.10.-28.11.2010]

Maksu- ja Tolliamet <http://www.emta.ee> [28.10.2010]

Noarootsi valla koduleht <http://www.noavv.ee/>[28.10.2010]

Portaal terviseinfo.ee <http://www.terviseinfo.ee/> [28.10.2010]

Rahvastiku Tervise Arengukava 2009–2020 <http://www.sm.ee/tegevus/tervis.html>

Statistikaamet <http://www.stat.ee> [27.09.2010]

Haigekassa <http://www.haigekassa.ee> [28.11.2010]

Tervise Arengu Instituut <http://www.tai.ee/>[06.12.2010.]

Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas
<http://pxweb.tai.ee/esf/pxweb2008/dialog/statfile2.asp> [28.11.2010]

Töötukassa <http://www.tootukassa.ee> 27.09.2010.]